

Demokrati og skole.

Det er børnelærdom, at folket skal styre i et demokrati.

Men hvad er et demokrati? Et folkestyre? – og i så fald hvordan styrer folket? Og Hvem er folket? Hvordan skabes og udvikles demokratiet?

Foreningen Levende Demokrati, Næstved (LDN) opfordrer lærere og elever i 7.-9. klasse til at deltage i en dialog om demokratiet og samfundets fremtid. LDN har som formål, at ...”fremme og styrke aktive og velfungerende demokratiske fora i Næstved”.

Udgangspunktet for henvendelsen (opslaget) er folkeskolens formålsparagraf, som peger på, at skolen både skal socialisere eleverne til politiske borgere og til arbejdsmarkedet.

Skolen skal således medvirke til, at eleverne udvikler demokratiske holdninger og adfærd, dvs udvikler kritisk tænkning, selvstændighed og samarbejdsevne. Disse egenskaber er bl.a. forudsætninger for at deltage i et demokratisk samfund og i en forsat demokratisering af dette samfund.

LDN ønsker ikke at erstatte eller korrigere skolens undervisning - hverken i historie eller samfundsfag eller i tværgående emner og problemstillinger. LDN tilbyder at gå i dialog om demokrati i alle dets aspekter med såvel undervisere som elever.

Vedlagte rummer overvejelser om demokrati og undervisningstilrettelæggelse samt eksempler på emner, der kan indgå i undervisning om demokrati

Hvis en dialog om ovenstående ønskes, kan henvendelsen rettes til

Ole Hansen

hansenole02@gmail.com

Demokrati og skole

I Folkeskolelovens formålsparagraf fremhæves det at skolens opgave er 1) at ”forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre” .... Og 2) Skolens virke skal være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.”

Ved "at forberede" må forstås at udvikle demokratisk adfærd hos eleverne. Opdragelse til demokrati er opdragelse til mennesker, der er selvstændige og kan samarbejde.

1. Måder undervisningen er tilrettelagt på (formal tilgang)
2. Didaktiske principper
3. Gennemsnitlige betragtninger om demokrati (materiel tilgang)

Børns demokratiske adfærd udvikles i forbindelse med den måde de arbejder på (den formale tilgang) i de givne rammer (herunder skolens organisering af elevråd, lærersamarbejde mv)

En arbejdsproces kan deles op i en forestillingsfase, en handlingsfase og en evalueringsfase. Hvis ikke eleverne får indflydelse på hvad der, skal ske (Forestillingsfasen) sker der en fremmedbestemmelse og der dannes sig ikke en bæredygtig forestilling om, hvad der skal ske i undervisningen. Selve arbejdsprocessen (Handlingsfasen) udspringer af den planlægning som sker i forlængelse af en start- forestilling. Undervejs i processen vil der være løbende feedback og arbejdsprocessen kan udvikles undervejs. Afslutningsvis kan der foretages en forbedringsorienteret evaluering (Evalueringsfasen)

At eleverne lærer noget samtidig med at de udvikler selvstændighed og samarbejdsevne betyder, at alle tre ting må ske integreret. Det kan ske ved, at de lærer at øve indflydelse på arbejdets tilrettelæggelse, planlægning og produktets art. Den enkelte elev lærer således at stole på sine egne meninger og at yde en indsats for at gennemføre sine forslag. Demokratiet udvikles i den sociale interaktion omkring en arbejdsproces

I det omfang eleverne ikke er med i alle faserne sker der en fremmedgørelse, som kan medføre en demokratisk betonet modstand mod en arbejdsproces, som man ikke har haft indflydelse på.

Erich From skriver i "Flugten fra friheden"(s 205): "... denne almindelige tendens til at vokse – som er den psykologiske ækvivalent til den biologiske tendens – resulterer i så specifikke tendenser som f.eks. frihedstrang og had til undertrykkelse, eftersom frihed er den tilgrundliggende betingelse for vækst". Det kan måske begribes som Det demokratiske instinkt.

I forbindelse med det fascistiske system beskriver han den "autoritære personlighedstype", som ...1) er bange for at blive isoleret og for 2) ikke at stå på egne ben. Det betyder at individet får sin identitet gennem andres anerkendelse og bliver en refleks af andre menneskers forventninger.

I forbindelse med det moderne demokrati beskriver han et individ, der er underlagt "automatisk konformisme". Individet ophører med at være sig selv og bliver som alle andre. Disharmonien mellem "jeg" og verden forsvinder og dermed den bevidste frygt for ensomhed og magtesløshed.

Det selvstændige og samarbejdende menneske, som formålsparagraffen lægger op til, er en aktiv person, der kender sine værdier og parat til at dele med andre i en demokratisk dialog. Det personlig demokratiske niveau er samtidigt et gruppedemokratisk niveau.

Undervisningsplanlægning: 6 Didaktiske principper

Samspelet mellem den enkelte deltager og gruppen eller fællesskabet kan udtrykkes i følgende begrebspaar: Ytringsfrihed–offentlighed, selvhjulpenhed–selvforvaltning og individuel udvikling–kollektiv udvikling. Venstresiden retter opmærksomheden på den enkelte gruppedeltager mens højresiden gælder gruppen eller fællesskabet.

Ytringsfrihed og offentlighed.

Den enkelte skal styrkes i at få sine interesser tydeliggjort i det tema/emne, der undervises i. Udgangspunktet for offentlighed er den enkeltes ytring. Andres lydhørhed er afhængig af om der er fælles interessepunkter. Efter en offentlig samtale kan en efterfølgende forhandling sikre at der indgår aftaler om forløbet (forestillingsfasen) og senere i en vurdering af produkt og proces (evalueringsfasen)

Selvhjulpenhed og selvforvaltning.

Den enkelte må på egen hånd og i fællesskab med andre lære at forvalte så stor en del af sit liv som muligt. Deltagerne skal udvikle indsigt og færdigheder til at klare de problemer, der opstår i reelle handlesituationer. Det drejer sig om deres formåen til uden en stadig støtte udefra at få realiseret trufne beslutninger. (handlingsfasen).

Individuel udvikling og kollektiv udvikling.

Den enkelte må lære at forstå sig selv og sine handlemuligheder som noget, der både er afhængigt af og kan øve indflydelse på gruppen og klassen som helhed (og elevråd). Denne forståelse kan senere danne grundlag for at man som voksen kan forstå sig selv som del af en større samfundsmæssig sammenhæng.

Et demokratisk fællesskab bygger på aftaler, der må tage hensyn til deltageres interesser og villighed, og der må argumenteres for de fremlagte forslag. Derfor må deltagerne undersøge hvilke forskelligheder der er uforenelige og hvilke der kan modificeres, når aftaler indgås, eller når de foreslås ændret.

Børn har brug for at lære om demokrati på internationalt-, nationalt og lokalt niveau (f.eks FN, Folketinget og byrådet) – den materielle tilgang

Det følgende er tænkt som en elementer, der kan indgå i et evt. undervisningsforløb planlagt i samarbejde med Levende Demokrati, Næstved. Afslutningsvis et skitseagtigt bud på et undervisningsforløb som kan udvides fra 4 til feks 12 lektioner.

Demokrati som styreform:

Sammenligning af tyranni, oligarki (fx en militærjunta) og demokrati med udgangspunkt i antikkens demokratiforståelse ((Perikles): fri diskussion (debat) af frie mennesker (mænd) om fælles anliggende, der klares så retfærdigt som muligt for alle.)

Følgende udsagn indgår: Alle mennesker er lige, Fornuften eneste på forhånd givne autoritet, Åndsfrihed: tænke-, ytrings- og trosfrihed, (mindretalsbeskyttelse).

Begreberne belyses historisk: USA 4.juli 1776, Frankrig 26. august, Danmark 5.juni 1849 og gennem menneskerettighedserklæringerne FN 1948.

Betingelser for demokrati.

forstået både som vælgeradfærd i et repræsentativt demokrati (især Rettigheder og pligter) og demokratisk samvær i mindre grupper (især deltagelse og medansvar).

Magtens tredeling, Retssikkerhed, lighed for loven, ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, valgret/valgbarhed, lige adgang til uddannelse.

Opdragelse til demokrati

Respekt for medmennesker

Selvstændighed, kritisk sans, samarbejdsvilje – og evne, social forståelse og indsigt.

De forskellige elementer kan indgå i som dele af forskellige undervisningsforløb i historie og samfundslære eller lægge op til et selvstændigt tema. De kan også inddrages, hvor det giver mening i et undervisningsforslag som nedenstående. Ldn hjælper gerne med at "skræddersy" et undervisningsforløb til den enkelte klasse eller årgang (f.eks.en temadag)

Undervisningsforslag.

Hvorfor skal vi gå i skole? Hvad er Hensigten (formålet)?

Eleverne skriver en manchete med deres forestillinger, som samles op på tavlen. Svarene sammenlignes folkeskolens formålsparagraf (begrebsafklaring))

Forestillingsfasen (det tænkte forløb):

Hvad er hensigten med forløbet? Hvad skal der komme ud af det? (brainstorm om produkt, nye tiltag, opdeling efter tema mm.) Hvordan er det muligt at realisere? Undersøgelse af argumentation for ideerne? Hvem gør hvad?

Handlefasen (det tænkte og gennemførte forløb): Hvilke materialer og redskaber kan anvendes? Hvem gør hvad hvornår? Skal der gøres mere ved det?

Evalueringsfasen (det gennemførte og vurderede forløb): Kan resultatet bruges? Ændrede det noget (virkninger og bivirkninger)? Var indsatsen nødvendig? Kunne noget i processen være undgået? Giver det nye muligheder?